

2. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Автор-упорядник В.П. Тимошук. К. : Факт, 2003. С. 496.

3. Острах М. Б. Поняття адміністративних послуг: теоретичний аспект. *Держава і право : збірник наукових праць*. К., 2009. С. 155–159.

4. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523-р [Електронний ресурс]. URL.: <http://rada.gov.ua/>.

5. Літвінов О., Карельська Т. Адміністративні послуги в Дніпро, або як хвіст крутить собакою [Електронний ресурс]. ЦППР. URL. : <http://pravo.org.ua/2011-07-20-17-42-30/1822-administrativni-posluhu-v-dnipropetrovsku-abo-iak-khvist-krutyi-sobakoiu.html>

6. Офіційний сайт Державної реєстраційної служби України / [Електронний ресурс]. URL. : <http://www.drsv.gov.ua/show/1233>

7. Лебеза Є. О. Особливості діяльності центрів надання адміністративних послуг в м. Дніпропетровськ. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : збірник наукових праць*. 2015. № 1 (75). С. 238–243.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Хрідочкін А. В.

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

м. Дніпро, Україна

Суб'єктивні ознаки складів адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності (ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-8, 164-9 та 164-13 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) являють собою єдність суб'єкту і суб'єктивної сторони. При цьому чинне адміністративне законодавство не надає узагальненого визначення суб'єкта адміністративного правопорушення і такого терміна не вживає. Аналіз же відповідних статей КУпАП, у тому числі протиправних діянь у сфері інтелектуальної власності,

дозволяє зробити висновок, що ним є осудна особа, що досягла певного віку та виконала описаний у законі склад адміністративного правопорушення. Таким чином, суб'єктом даного правопорушення є безпосередньо та особа, яка вчинила правопорушення. Зазначимо, що чинний КУпАП визнає суб'єктом проступку винятково фізичну особу. Про це, зокрема, свідчать нормативно закріплені ознаки. Так, ст. 12 КУпАП встановлює вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність (16 років) [1]; ст. 20 КУпАП передбачає як обов'язкову ознаку суб'єкта його осудність; ст. 33 КУпАП вимагає при накладенні стягнення враховувати особу правопорушника; ст. 256 КУпАП вимагає, щоб у протоколі про адміністративне правопорушення в обов'язковому порядку були відомості про особу правопорушника, а також вказується на обов'язок правопорушника підписати протокол; ст. 268 КУпАП закріплює за тим, хто скоїв проступок, право виступати рідною мовою тощо. Важко уявити, що перелічені норми розраховані на юридичних осіб. Більше того, ст. 27 КУпАП визначає, що штраф є грошовим стягненням, яке накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення.

Питання дійсно складне, оскільки при визначенні вини юридичної особи в якості суб'єкта адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності необхідно враховувати безліч обставин, до яких, наприклад, належать наявність у діях посадових осіб та інших співробітників юридичної особи ознак складу адміністративного правопорушення, спосіб формування «волі» юридичної особи, спрямованої на його вчинення, виявлення безпосереднього носія регулятивного публічно-правового обов'язку, в результаті невиконання якого було вчинене правопорушення [2, с. 323], дії представника юридичної особи в інтересах юридичної особи або на шкоду їм тощо. При цьому сформулювати універсальне визначення вини фізичних і юридичних осіб досить важко, оскільки природа вини цих суб'єктів різна, що обумовлено абсолютно різними способами формування, виразу і прояву їх інтелектуально-вольових характеристик. Крім того, визначення вини організації залежно від вини її посадовців або представників може викликати труднощі під час доведення на практиці. Для цього необхідно встановити працівників, діяння яких утворюють склад адміністративного правопорушення організації у цілому, а також з'ясувати, чи діяли вони у межах власних повноважень, довести їх винність. А у випадку, якщо представником організації постає інша юридична особа, процедура доведення ще більше ускладнюється. Юридична особа є цілком реальним утворенням, що не обмежується ні своїми учасниками, ні, тим більше, працівниками, які у цій якості не мають необхідних прав на її майно, і ні за яких обставин не відповідають за її боргами. До того

ж, у зв'язку із розподілом праці усередині організації кожного окремого її члена може навіть не виникати усвідомлення неправомірності своїх дій, оскільки вона сама собою не утворює певного складу правопорушення [3, с. 122]. Отже, для притягнення юридичної особи до відповідальності за адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності необхідні визначені законом про адміністративну відповідальність умови.

Юридична особа може підлягати відповідальності за порушення права інтелектуальної власності, якщо вона винна у невиконанні або неналежному виконанні вимог спеціальних законів, що встановлюють обов'язок або заборону на провадження певної діяльності з об'єктами інтелектуальної власності, винна у провадженні діяльності, забороненої зазначеними законами, здійсненні незаконних операцій, невиконанні умов авторських договорів [4, с. 164] або інших зобов'язань тощо, якщо адміністративне правопорушення вчинено умисно та існує причинний зв'язок між діями і шкідливими наслідками, що настали. Тлумачення юридичної особи в адміністративному праві зі зрозумілих причин не вироблено, тому з метою з'ясування цього терміну слід звернутися до цивільного законодавства (ст. 80 ЦК України), яким визначено, що юридична особа, у першу чергу, – це організація, створена та зареєстрована у встановленому законом порядку. При цьому не кожна організація вважається юридичною особою. Для набуття статусу юридичної особи організації необхідно мати відокремлене майно, нести самостійну відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, виступати у цивільному обігу та суді від власного імені, а також мати самостійний баланс і кошторис. Відповідно ж до Господарського кодексу України, юридична особа вважається створеною (дієздатною) з моменту її державної реєстрації (ст. 58). Остання ознака має важливе значення для визначення юридичної особи як суб'єкта адміністративної відповідальності, оскільки до державної реєстрації організація не є юридичною особою і, природно, не може розглядатися як суб'єкт юридичної відповідальності.

Отже, адміністративна відповідальність юридичної особи за адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності насамперед обумовлена об'єктивними умовами: відсутністю можливості обрати інші шляхи (засоби) впливу на фізичних осіб з метою перешкоджання вчинення ними відповідних правопорушень у сфері діяльності юридичної особи. У зв'язку із зазначеним в окремій статті Загальної частини КУпАП необхідно було би передбачити, що юридичні особи несуть адміністративну відповідальність за правопорушення, вчинені їх працівниками в процесі трудової (службової) діяльності.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. URL. : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
2. Хрідочкін А. В. Вітчизняний досвід та перспективи публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика». 2018. 468 с.
3. Яра О.С., Макаренко В.В. Фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності як суб'єкт адміністративної відповідальності у сфері порушення прав інтелектуальної власності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Право*. 2015. Вип. 232. С. 120–127.
4. Світличний О.П. До питання встановлення адміністративної та кримінальної відповідальності юридичних осіб за порушення прав інтелектуальної власності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Право*. 2014. Вип. 197 (1). С. 163–169.

КОНСТРУКТИВНА КРИТИКА ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (У КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ПРАВА)

Цимбалюк В. С.

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Полтавська область, Україна*

Визначення, як актуальної теми, формування стратегії розвитку вищої освіти має важливе значення для подальшого існування державності України: залишатися їй джерелом дешевої «високоінтелектуальної» робочої сили для інших країн-лідерів у світі; чи бути у їх числі рівноправним партнером.

Мета цієї публікації – висвітлення окремих результатів дослідження у контексті проблематики науково-освітнього права з екстраполяцією на конструктивну критику щодо напрацювань проекту Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки (далі – Стратегія) [1].